

Juhan Liivi müstiline vari

“Vari” oli film, mille sisu ilmselt mitmeid vaatajaid üllatas. Vaatamata samanimelisele novellile, oli filmi sisuks hoopis mõrvamüsteerium, mille keskmes oli Juhan Liiv. Ilo Tuule Rajand on kirjutanud: “Indrek Hargla stsenaarium jääb truuks krimižanri loogikale, luues paratamatult struktuurilt seoseid ka „Apteeker Melchiori“ triloožiaga.” Filmi käekiri oli tõesti väga harglalik, ning oli kasutatud ka mitmeid samu liine, mis Melchiori filmides, põhiline neist, et suvaline kohalik hakkab aitama rumalat politseinikut, kes ise õiget mõrvarit tabada ei suuda.

Elo Kaalep on väitnud, et “Stsenaarium ei kaotaks midagi, kui Liivi asemel astuks detektiiviroolis üles Friedebert Tuglas, Lydia Koidula või ka mitu sajandit varem ringi kõndinud Sitakoti Mats. Puudub igasugune element, mis põhjendaks just Juhan Liivi sekkumise külaellu”. Arvamusega, et pearollis oleks võinud olla ka mõni muu eesti kirjanik, olen kohati nõus, kuid kohati ka mitte. Just selle loo süžeeaga ei oleks seal saanud figureerida keegi muu. Võttes aga seda väidet võttes, et paljude muude kirjanike elulugudega saaks põimida mõrvamüsteeriumit, olen igati nõus. Juhan Liiv oli aga hea valik, sest tema elus on mitmeid aastaid, kus tema elu kohta midagi ei teata. Need mitmed tundmatud aastad annavadki vabaduse kujutleda ette, mis oleks võinud sel ajaperioodil toimuda. Kui kirjaniku elulugu on risti ja põiki teada, siis pole sellist ajaraami, kuhu fantaasiat mahutada.

Kuid siiski, miks panna sellise filmi nimeks “Vari”? On mitmeid elemente, miks see pealtnäha lihtne pealkiri sobib sellele filmile ideaalselt. Esiteks, kui peategelaseks on Juhan Liiv, on ainuõige filmi pealkirjaks kasutada midagi ta geniaalsest loomingust. Teiseks on filmi atmosfäär tume. Ilo Tuule Rajand tõi filmi suurimaks tugevuseks “sinise tonaalsusega udusse mattunud kaadrid, mis löid paralleele gooti õudusjuttudega, kus surnuaedades jälitavad inimesi verejanulised vanakuradid”, mis kirjeldab filmi visuaalset olemust suurepäraselt. Rääkides loo sisust, on vari ilmselt skisofreenia, mille all Liiv kannatab ja mis tal alati kannul käib, täpselt kui vari. Mõrvamüsteeriumi seisukohalt aitas tema haigus aga mõrvari tabamisele kaasa, see oli Liivi jaoks justkui kolmas silm.

Ja no muidugi Pääru Oja. See professionaalsus ning süvenevus rolli paistab tõesti välja. Ta on ideaalselt kehastanud vaimsete probleemide käes virelevat inimest- tema kehakeel, miimika ning hääle kasutus on lihtsalt viimase peal. Elo Kaalep on arvanud: “Praegusel kujul mõjub Pääru Oja Liivi rollis raiskamisena: suvalise aktivisti mängimiseks ekstreemset dieeti ega

vaimset pingutust poleks tingimata vaja olnud.” Ise arvan, et kaalulangetus, mis ta eelnevalt sooritas, aitas temal Liivile nii visuaalselt kui ka mentaalselt lähemale tulla. Ilma selleta ei oleks ta suutnud seda rolli nii tõetruult kehastada, ning Eesti filmimaastik oleks ühe suurepärase soorituse võrra vaesemaks jäänud. Hendrik Alla on öelnud, et “sellest, kuidas Pääru Oja Liivi luulet loeb, peaks kiiremas korras heliplaadi välja andma”. Olen täielikult sellega nõus, see kuidas Pääru Oja luulet loeb ning tolele ajastule kohases keeles räägib, on nii lihtne – ta ei pinguta üle ning räägib tavalisel toonil, mis mõjub lummavalt.

“Vari” on kindlasti vaatamist väärt film. Esialgu küll segadust tekitav, kuid ajapikku aina loogilisemaks muutuv. Juhan Liivi eluloo sidumine mõrvamüsteeriumiga oli väga riskantne, kuid mõjuv idee. Pääru Oja Juhan Liivina oli ideaalne valik. Ma ei usu, et keegi muu Eesti näitlejatest oleks Liivi nii südamlikult ja tõetruult suutnud kehastada. Olen puhtalt Oja näitlejameisterlikkusest nii vaimustatud, mistõttu olen seda filmi alati valmis uuesti vaatama.

Marie Linda Nerman, 12.H